

कृषी क्षेत्रात महिलांचा अधिक कार्यक्षम सहभाग वाढविणे
ही केंद्र पुरस्कृत योजना सन २००६-०७ मध्ये
राबविण्यास मान्यता देणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन

कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक:- कृक्षेम ३९०६/प्र.क्र.८३/३-अे
मंत्रालय विस्तार, मुंबई- ४०० ०३२.
दिनांक:- २१ जुलै, २००६.

वाचा :-

शासन निर्णय, कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग

१) क्र.कृक्षेम ३९०५/प्र.क्र.८४/३-अे, दि.६ जुलै, २००५, १९ ऑगस्ट, २००५

व १२ डिसेंबर, २००५

२) केंद्रीय कृषी मंत्रालय नवी दिल्ली यांचे पत्र क्रमांक ६-६/२००६-एमएम-१,

दिनांक ५ जून, २००६

प्रस्तावना :-

राज्यातील शेतावर प्रत्यक्ष काम करणाऱ्या महिलांचा शेतीविषयक बाबीमध्ये परिणामकारकरित्या सहभाग करून घेणे, त्यायोगे त्यांना शेती व्यवस्थापनामध्ये आत्मनिर्भर करणे, त्याचप्रमाणे शेतीचे व्यवस्थापन, नवीन तंत्रज्ञानाची माहिती देणे व समान संधी उपलब्ध करून त्यांचा फायदा होण्यासाठी सहाय्य करणे या उद्दिष्टांकरिता कृषी क्षेत्रात महिलांचा अधिक कार्यक्षम सहभाग वाढविणे ही योजना सन २००५-०६ मध्ये १००% केंद्र पुरस्कृत योजना म्हणून राबविण्यास मान्यता देण्यात आली होती. या योजनेची व्याप्ती सर्व जिल्ह्यात मोठ्या प्रमाणात वाढविण्याकरिता केंद्रिय कृषि मंत्रालयाने दिलेल्या मान्यतेनुसार सन २००४-०५ पासून कृषी क्षेत्रात महिलांचा अधिक कार्यक्षम सहभाग वाढविणे ही योजना ७५% केंद्र हिस्सा व २५% राज्य हिस्सा म्हणून राबविण्याचा निर्णय घेण्यात आला. त्यानुसार सन २००५-०६ मध्ये कृषी क्षेत्रात महिलांचा अधिक कार्यक्षम सहभाग वाढविणे ही योजना राबविण्याकरिता संदर्भाधिन शासन निर्णयान्वये रु.८.०० कोटी इतका निधी मंजूर करण्यात आला आहे. केंद्र शासनाने संदर्भाधिन दि. ५ जून, २००६ च्या पत्रान्वये दिलेल्या मान्यतेनुसार कृषी क्षेत्रात महिलांना अधिक कार्यक्षम सहभाग वाढविणे ही योजना सन २००६-०७ मध्ये राबविण्यास मान्यता देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

कृषी क्षेत्राच्या विकासात महिलांच्या सहभागाचे असलेले महत्व लक्षात घेवून कृषी क्षेत्रात महिलांचा अधिक कार्यक्षम सहभाग ही योजना राबविण्यास सन २००६-०७ मध्ये केंद्रिय कृषि मंत्रालयाने संदर्भाधिन दिनांक ५ जून, २००६ च्या पत्रान्वये मान्यता दिली आहे. त्यानुसार कृषी क्षेत्रात महिलांचा अधिक कार्यक्षम सहभाग या योजनेसाठी रु.१४२.५० लक्ष (एक कोटी बेचाळीस लक्ष पत्रास हजार मात्र) इतक्या कार्यक्रमास राज्य शासनाची प्रशासकीय मान्यता देण्यात येत आहे. यामध्ये ७५% केंद्र हिस्सा म्हणून रुपये १०६.८८ लक्ष (रुपये एक कोटी सहा लक्ष अड्यारेशी हजार मात्र) व २५% राज्य हिस्सा म्हणून रु.३५.६२ लक्ष (रुपये पस्तीस लक्ष बासष्ट हजार मात्र) इतका निधी मंजूर करण्यास शासनाची प्रशासकीय मान्यता देण्यात येत आहे.

२. कृषी क्षेत्रात महिलांचा अधिक कार्यक्षम सहभाग ही योजना राज्यातील सर्व जिल्ह्यांतील तालुक्यांत टप्प्याटप्प्याने राबविण्यात येणार असून सन २००५-०६ या वर्षाअखेर ६९ तालुक्यांमध्ये राबविण्यात आली आहे. सन २००६-०७ या वर्षामध्ये ही योजना आणखी ६६ तालुक्यात राबविण्यात येणार असून त्याचा तालुकानिहाय तपशील सोबत जोडला आहे.

३. या योजनेचा प्रमुख उद्देश महिला शेतकऱ्यांचे गट स्थापन करून शेती व शेती पूरक व्यवसाय व्यवस्थापनेत त्यांना आत्मनिर्भर करणे, नविन तंत्रज्ञानाविषयी प्रशिक्षण देणे, प्रात्यक्षिके व व्यावसायिक प्रशिक्षणाद्वारे आर्थिकदृष्ट्या स्वावलंबी करणे हा आहे. या योजनेचा आर्थिक व भौतिक घटकनिहाय तपशील खाली दर्शविल्याप्रमाणे आहे.

अ.क्र.	घटक	मंजूर निधी (रु.लाखात)	भौतिक	वित्तीय (रु.लक्ष)
१	महिला मेळावा/प्रदर्शन	६९.४५	१५०	६९.४५
२	गावपातळीवरील प्रशिक्षणासाठी	५०.७५	१५०	५०.७५
३	प्रशिक्षण साहित्याकरिता	४.९५	२५	४.९५
४	राज्यस्तर आकस्मिक खर्च	२.५५	--	२.५५
५	महिला प्रवर्तिका प्रशिक्षण खर्च	३.३०	२५	३.३०
६	अशासकीय संस्थांना सहाय्य	११.५०	१५०	११.५०
एकूण		१४२.५०		१४२.५०

या योजनेची अंमलबजावणी करण्यकरिता उद्दिष्टनिहाय सूचना निर्गमित करण्याकरिता संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण) कृषी आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांना प्राधिकृत करण्यात येत आहे. या मार्गदर्शक सूचना निर्गमित करतेवेळी पुढील बाबी अंतर्भूत करण्याची दक्षता घेण्यात यावी.

- I) लाभार्थी निवडतांना लहान व सिमांतिक शेतकरी, अनुसूचित जाती व जमाती यांना प्राधान्य देण्यात यावे.
- II) मंजूर निधीपैकी २२.५० टक्के निधी अनुसूचित जाती व अनु.जमातीसाठी खर्च करण्यात यावा. याबाबतच्या नोंदी स्वतंत्रपणे ठेवाव्यात.
- III) प्रत्येक जिल्ह्याचा यथार्थदर्शी संशोधन विस्तार आराखडा (SREP) तयार करण्यात येत आहे त्यामध्ये या योजनेचा अंतर्भूव गरजेनुरुप ठेवण्यात यावा.
- IV) या योजनेचे मुल्यमापन त्रयस्थ यंत्रणेकडून (Third Party) करून घ्यावे.
- V) सन २००५-०६ मध्ये लाभ घेतलेल्या व २००६-२००७ मध्ये वैयक्तिक लाभ दिलेल्या लाभधारकांची यादी तालुका कार्यालये/पंचायत समिती/ जिल्हाधिकारी कार्यालयात लावण्यात यावी. तसेच ती यादी इंटरनेटवर देखील देण्यात यावी.

४. सन २००६-०७ मध्ये कृषी क्षेत्रात महिलांचा अधिक कार्यक्षम सहभाग वाढविणे या योजनेच्या अंमलबजावणीसाठी ७५% केंद्र हिस्सा म्हणून रु.१०६.८८ लक्ष (रुपये एक कोटी सहा लक्ष अड्ड्याएशी हजार मात्र) निधी आणि २५% राज्य हिस्सा म्हणून रु.३५.६२ लक्ष (रुपये पस्तीस लक्ष बासष्ट हजार मात्र) असा एकूण १४२.५० लक्ष (रुपये एक कोटी बेचाळीस लक्ष पन्नास हजार मात्र) निधी वितरित करण्यास या शासन निर्णयान्वये वित्तीय मान्यता देण्यात येत आहे.

५. केंद्रीय कृषी मंत्रालयाने दिलेल्या मार्गदर्शक सूचना, मार्गदर्शक तत्व तसेच शासनाचे प्रचलित नियम व अटी यानुसार खर्च करण्यात यावा. वरील मंजूर केलेला निधी खर्च करण्यास संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण), कृषी आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांना आहरण व संवितरण अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे. राज्यातील संबंधित कृषी सहसंचालक अथवा अन्य अधिकारी यांना आवश्यकतेनुसार या मंजूर निधीचे वाटप करण्यास आणि त्याच्या वापराबाबत मार्गदर्शक सूचना देण्यास संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण) कृषी आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांना प्राधिकृत करण्यात येत आहे. वित्त विभागाच्या दिनांक २० एप्रिल, २००६ च्या परिपत्रकानुसार हा निधी खर्च करताना मासिक कॅश फ्लो च्या मर्यादित राहील याची दक्षता घेण्यात यावी व याकरिता संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण), कृषी आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे हे जबाबदार रहातील.

६. सन २००६-०७ मध्ये कृषि क्षेत्रात महिलांचा अधिक कार्यक्षम सहभाग वाढविणे या केंद्र पुरस्कृत योजनेच्या अंमलबजावणीसाठी होणारा केंद्र हिशशाचा व राज्य हिशश्याचा खर्च खालील लेखाशिर्षाखाली खर्ची टाकण्यात यावा व सन २००६-०७ च्या मंजूर तरतुदीतून खर्च करण्यात यावा.

केंद्र हिस्सा

मागणी क्रमांक डी-३

" २४०१ पीक संवर्धन, १०९ -विस्तार व प्रशिक्षण,
१०९ पंचवार्षिक योजनांतर्गत योजना, केंद्र पुरस्कृत योजना,
(०१) (१४) कृषि क्षेत्रात महिलांचा सहभाग ही केंद्र पुरस्कृत योजना राबविणेबाबत.
४३ अर्थसहाय्य (२४०१ ३०१९)

राज्य हिस्सा

मागणी क्रमांक डी-३

" २४०१ पीक संवर्धन, १०९ -विस्तार व प्रशिक्षण,
(०१) माहिती व प्रचार, राज्य योजनांतर्गत योजना,
(०१) (३८) कृषि क्षेत्रात महिलांचा सहभाग (राज्य हिस्सा)
४३ अर्थसहाय्य (२४०१ ४३५ ६)

७. हे आदेश शासन परिपत्रक वित्त विभाग क्रमांक खर्चनि १००६/प्र.क्र.१/अर्थोपाय, दिनांक २० एप्रिल २००६ अन्वये प्रशासकीय विभागांना प्रदान केलेल्या प्राधिकारानुसार व सचिव (कृषी) यांच्या मान्यतेने निर्गमित करण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांचे आदेशानुसार व नांवाने,

(आ. भ. रामटेके)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्यव्यवसाय विभाग

प्रति,

आयुक्त कृषि, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.

संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण) .कृषि आयुक्तालय ,पुणे (१० प्रतीसह)

सर्व विभागीय आयुक्त

संचालक, समाज कल्याण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे

सर्व संचालक/ सहसंचालक ,कृषि आयुक्तालय , पुणे

सर्व विभागीय कृषि सहसंचालक

जिल्हाधिकारी व सदस्य सचिव, जिल्हा नियोजन विभाग समिती (सर्व)

सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद

सर्व जिल्हा परिषदांचे मुख्य लेखा व वित्त अधिकारी

सर्व जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी

व्यवस्थापकिय संचालक, महाबीज, अकोला

सर्व कृषि विकास अधिकारी, जिल्हा परिषद

महालेखापाल, महाराष्ट्र -१/२ (लेखा व अनुज्ञेयता), मुंबई/नागपूर

महालेखापाल, महाराष्ट्र -१/२ (लेखा परीक्षा), मुंबई/नागपूर

अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई,

सर्व विधान मंडळ सदस्य, विधान मंडळ सचिवालय, मुंबई,

महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क संचालनालय, मुंबई,

सर्व अध्यक्ष, जिल्हा परिषदा,
सामाजिक न्याय विभाग, मंत्रालय मुंबई ३२.
सर्व सहसचिव /उपसचिव/अवरसचिव / कार्यासन अधिकारी, (कृषि) कृषि व पदुम विभाग
ग्रामविकास व जलसंधारण विभाग मंत्रालय मुंबई ३२
सहसंचालक (विधयो), कार्यालय संचालक, समाज कल्याण, संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे-१
सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी,
वित्त विभाग व्यय -१, मंत्रालय मुंबई ३२
नियोजन विभाग, मंत्रालय मुंबई ३२
निवड नस्ती